

Heikki Männikkö

Pyhäkoulualustus 16.11. ja 30.11. 2014

(Huom! Tämä asiakirja on rakennettu ja päivitetty n. 20 vuoden ajanjaksolla. Pyhäkoulualustuksena sen esitti Heikki Männikkö. Siinä vaiheessa sitä myös päivitettiin)

Sosialismin ja kommunistisen liikkeen yhteiskuntakehityksen vaikeuksien syistä, aikakautemme luonteesta ja työväenluokan uudesta luokkataistelutaktiikasta

Marx ja Engels loivat perustan yhteiskunnan sisäistä liikettä ja kehitystä ohjaavien yleisten yhteiskuntakehityksen lainalaisuuksien tuntemiselle. He myös löysivät ja esittivät tieteellisen maailmankatsomuksen perusteet: Dialektisen ja historiallisen materialismin filosofian sekä taloustieteen lainalaisuudet. Tämän teki mahdolliseksi mm. se, että he elivät aikana, jolloin olivat syntyneet kaikki edellytykset työväenluokan tieteellisen maailmankatsomuksen löytymiselle. Mutta Marxin ja Engelsin osalta täytyi myös toinen tärkeä periaate. He itse menivät mukaan työväenliikkeen toimintaan ja tarkastelivat yhteiskuntaa työväenluokan näkökulmasta ”sisältä käsin” eivätkä pelkästään sen ulkopuolisina tarkkailijoina. Marxin ja Engelsin tutkimustensa tuloksena löytämä tieteellinen yhteiskuntakäsitys muodostui alusta saakka työväenluokan aseeksi sen käymässä kapitalisminvastaisessa luokkataistelussa. Oli selvää, että tieteellinen tieto yhteiskunnasta ja sen sisäisen kehityksen lainalaisuuksista saattoi palvella vain työväenluokan etuja. [dialektinen materialismi, luku 2].

Sosialismi edelleenkin historiallinen välttämättömyys

Nouseva työväenluokka kävi taloudellista etutaistelua jo ennen Marxin ja Engelsin toimintaa mutta heidän työnsä tuloksena se sai uuden sisällön. Pelkkä taloudellinen taistelu laajeni poliittiseksi ja ideologiseksi luokkataisteluksi. Marxilaisuudesta työväenluokan yhteiskunnallinen luokkataistelu sai tieteellisen perustan. Se asetti työväestön toiveet paremmasta ja oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta tieteelliselle perustalle. Nähtiin, että on historiallinen välttämättömyys perustaa kapitalismin tilalle työväenluokan luokkavalta sosialismi. Tämän jälkeen on ollut nähtävissä, että työväenluokan toiminta on savuttanut tuloksia aina siellä missä se on asettanut etutaistelun ohella päämääräkseen myös sosialistisen ja kommunistisen yhteiskunnan rakentamisen.

Yhteiskuntakehitys koostuu eri vaiheista (*Ahti Liedes: ”Pitkässä tanssissa on monta pyörähdystä”*)

Yhteiskuntakehityksen perustana ovat historian lainalaisuudet. Marxilaisuudessa tutkimme ihmiskunnan kehitystä historiallis- materialistisen dialektisten lähestymistavan kautta. Historian kulussa näemme erilaiset määrälliset ja laadulliset kehitysvaiheet, joita marxilainen tutkimus tarkastelee. Marxin ja Engelsin aikana elettiin kapitalismin nousevaa vaihetta. Siinä porvaristo työväenluokan avustuksella lujitti valtaansa feodalismista. Alussa Marx ja Engels olettivat työväenluokan ottavan hyvinkin nopeasti porvariston aseman yhteiskuntakehityksen määräävänä voimana ja odottivat sosialistisen vallankumouksen vaihetta jo 1800- luvun keskivaiheilla. Näin ei kuitenkaan tapahtunut siitä huolimatta, että he kykenivät ennakoimaan oikein kapitalismin talouspulat. Myöhemmin Marx ja Engels päätyivät toteamaan seuraavasti: **”yksikään yhteiskuntajärjestelmä ei häviä ennen kuin sen puitteisiin mahtuvat tuotantovoimat ovat kehittyneet, eikä uusia tuotantosuhteita tule tilalle ennen kuin niiden aineelliset olemassaolon ehdot voittaneet vanhan yhteiskunnan sylissä”** [Taloustieteen Arvostelua, esipuhe].

Niinpä kapitalismin kehittyessä imperialismin kauteen, teollisuus- ja pankkipääoman yhdistyessä finanssipääomaksi kehitti V.I. Lenin Marxin ja Engelsin luomaa tieteellistä yhteiskuntateoriaa koskemaan myös kapitalismin imperialistista vaihetta.

Sosialismin teoria säilyy edelleen ideologisen taistelun keskiössä

Marxilaisen yhteiskuntakäsityksen esittämät yhteiskuntakehityksen lainalaisuudet ovat edelleenkin nyt 25 vuotta eurooppalaisen sosialismin kaatumisen jälkeen edlleen keskustelun kohteena ja niitä vastaan hyökätään eri suunnilta. Marxilaisuuden suhde porvarilliseen yhteiskuntakäsitykseen muodostaa edelleenkin yhteiskunnassa käydyn ideologisen luokkataistelun sisällön. Huolimatta sosialismin väliaikaisesta taantumisesta hyökkää porvaristo edelleenkin sosialismia lähtökohtanaan pitävän marxilaisen maailmankatsomuksen kimppuun. Kun 25 vuodessa kovaan uusliberalistiseen talousoppiin perustuva kapitalistinen markkinatalous on ajautunut yhä syvempiin kriiseihin, kaivaa porvaristo sosialismia vastaan historian romukopasta kaikki perinteiset valheensa.

A. Sosialismin taantumista tulee lähestyä marxilaisen yhteiskunta-analyysin kautta

Tänään elämme yhteiskuntakehityksessä vaihetta, jossa sosialistinen yhteiskuntakehitys on kovan uusliberalistisen kapitalismin paineessa perääntynyt n. 25 vuotta. **Keskeisenä kysymyksenä on tässä yhteydessä nousee esiin kysymys sosialismin perääntymisen syistä. Miksi sosialismi koki tunnetut takaiskunsa, mikä nimenomaiset syyt johtivat kommunistisen ja työväenliikkeen yleismaailmallisen luokkataistelun strategian ja taktiikan näinkin pitkä-aikaiseen pysähdystilaan?** Ilman vastausta tähän kysymykseen me emme voi selvitä eteenpäin. Se antaa myös avaimen monen muun ongelman ratkaisemiseen. Marxilaiset, jotka tarkastelevat yhteiskuntaa historiallis-materialistiseen logiikkaan perustuvan näkemyksen kautta, tietävät nykyisen tilanteen olevan yhteiskuntakehityksen väliaikainen vaihe. Tämä varmuus voi perustua kuitenkin vain siihen, että kykenemme tieteellisesti ymmärtämään ja perustelemaan ne syyt ja yhteiskuntakehityksen lainalaisuudet, jotka johtivat 1980-90 lukujen vaihteessa maailmanjärjestelmän romahtamiseen. Näiden kysymysten tarkka ymmärtäminen on välttämätöntä, että työväenluokka voi ottaa yhteiskuntakehityksessä aloitteen uudelleen haltuunsa ja rakentaa uusliberalistista kapitalismia vastaan toimivan luokkataistelutaktiikan. Kysymys sosialistisen yhteiskuntakehityksen väliaikaisesta taantumisesta kuuluu mitä suurimmassa määrin yhteiskunnallisten ilmiöiden piiriin. **Siksi analysoidessamme ja arvioidessamme näitä kysymyksiä, meidän tulee lähestyä myös tätä asiaa ennen kaikkea marxilaisen yhteiskuntatieteen ja -tutkimuksen kautta.**

Socialismin kriisikehityksen taustalla löytyvät yhteiskunnan talouden ja luokkataistelun kehityksen sisäiset lainalaisuudet

Useiden puolueiden, yksityisten tovereiden sekä tutkijoiden toimesta kysymystä sosialismin taantumisen syistä on käsitelty hyvinkin pinnallisesti. Monet kommunistit esittävät tämän sosialismin hajoamiseen johtaneen prosessin yhteiskunnallisten toimihenkilöiden tai puolueiden virheiden ja petturuuden tulokseksi. Sama pinnallisuus löytyy useinkin asiasta käydyissä keskusteluissa, kun sosialismin tappion syiksi esitetään kommunistisen ja työväenliikkeen toimijoiden (socialistiset valtiot, puolue- ja työväenjärjestöt, vaikutusvaltaiset henkilöt yms.) tekemät virheet, ideologisen työn heikkous, keskustelun puute joukkojen kanssa yms. SKP:n tapaan keskeiseksi syyksi voidaan esittää jopa Stalinin vaikutus kommunistisessa ja työväenliikkeessä. Tästä kaikesta herääkin väistämätön kysymys: **Kun sosialismi kehittyi menestyksellisesti usean vuosikymmenen ajan saavuttaen suuria voittoja tieteen, talouden ja yhteiskuntapolitiikan alalla torjuen laajoja ideologisia, sotilaallisia yms. hyökkäyksiä, niin miksi se ei kyennyt torjumaan 1980-luvun poliittista, taloudellista ja ideologista hyökkäystä?** Jo tästä voidaan tehdä selkeä johtopäätös, että sosialismin kaltaisen maailmanjärjestelmän taantuminen oli mahdollista vain siksi, että sen taustalla vaikuttivat monet yhteiskunnan, talouden ja luokkataistelun kehityksen sisäiset lainalaisuudet. Todellisuudessa yhteiskuntapolitiikan laajemmat lainalaisuudet muodostivat prosessin sisällön ja se miten yhteiskunnalliset toimihenkilöt (toimijat) toimivat tässä kehitysprosessissa, muodosti yhteiskuntakehityksen tiettyjen lainalaisuuksien ilmenemismuodon. **Missään tapauksessa tämä ei tarkoita sitä, että väriä ja jopa rikollisia ratkaisuja tehneet poliitikot tulisi vapauttaa vastuusta. Päinvastoin, kyllä he ovat verrattavissa sotarikolliisiin.** Näin on siksi, että sosialisminvastaisia päätöksiä tehdessään he tietoisesti toivat kansan etujen vastaisesti, toimivat jopa omien etujensa sanelemina ja olivat hylänneet tavoitteen sosialismin rakentamisesta.

Socialististen ja kommunististen puolueiden ja ryhmien ongelma

Lukuisille marxilaisille ryhmille ja puolueille muodostaa kynnyksen, että marxilaista tiedettä ei kyetä ottamaan oman politiikan työkaluksi. Yksistään Euroopassa toimii jopa kymmeniä (tai ehkä satoja) marxilaisia puolueita ja ryhmiä, jotka jossain muodossa olivat olemassa jo vuosikymmenet sitten. Useat näistä liikkeistä ja virtauksista syntyivät tai niiden linja otti uutta kurssia siinä vaiheessa, kun kommunistisessa ja työväenliikkeessä alkoi syntyä ongelmia. Ne yrittävät tänään ratkaista nykyisiä ongelmia silloin omaksumansa linjan turvin. Tämän päivän yhteiskunnallinen tilanne ja lähtökohdat ovat kuitenkin muuttuneet 30 vuodessa aivan erilaisiksi. Nykyiset haasteet työväenluokan tulee ratkaista marxilaisen tieteen avulla, mutta ottamalla huomioon tämän päivän realiteetit. Marxilaisuutta tulee päivittää näkemään oikein tieteen ja yhteiskuntakehityksen piirissä kuluneen 30 vuoden aikana tapahtuneet muutokset. Siltä perustalta tulee arvioida myös kapitalisminvastaisen taistelun uutta taktiikkaa, sekä sosialismin omaa kriisikehitystä.

Arvioimalla sosialismin hajaannukseen johtanutta tapahtumien ketjua luokkataistelun ja yhteiskunnallisen kehityksen lainalaisuuksien lähtökohdista käsin, on meidän huomattavasti helpompi kehittää kapitalisminvastaisen luokkataistelun uutta strategiaa ja taktiikkaa. **Tällainen arvio toimii myös lähtökohtana koko kommunistisen ja työväenliikkeen liikkeen yhtenäisyydelle, kohottamalla marxilaisen tieteen uudelle tasolle, jossa kaikki kommunistit siirtyvät samalle lähtöviivalle.**

B. Tuotantovoimien kehitys muuttaa yhteiskunnan päällysrakennetta

Historiallisen materialismin yksi keskeinen lainalaisuus on tuotantovoimien ja tuotantosuhdeiden vastaavuuden laki. Tutkittaessa yhteiskunnallista muutosprosessia esim: sosialismin vaikeuksia, oikeistolaisuuden kasvua yms. yhteiskunnallisia muutoksia on aina ensin arvioitava, mitä sellaisia muutoksia on tapahtunut yhteiskunnan taloudellisessa perustassa (tuotantovoimissa), joka vaikuttaisi yhteiskuntamme päällysrakenteessa.

Ehkä viime vuosikymmenien tärkein muutos on ollut tieteellis-teknisen kumouksen tuoma automaattisen tietojenkäsittelyn kehitys ja sen siirtyminen nopeasti tuotantoon. Tämä koski sekä kapitalistista, että sosialistista järjestelmää. 1900-luvun sosialismi tukeutui perinteiseen teollisuustuotantoon, joka hallitsi teollisuutta ja vastaavasti kansantaloutta. Tuotantovoimien kasvu toi mukanaan automaattisen tietojenkäsittelyn soveltamisen tuotantoon. Tämä oli tuotantovoimien kehitykselle lähes samanlainen vallankumouksellinen hyppäys, kuin 200 vuotta aiemmin siirtyminen manufaktuurista koneelliseen tehdasteollisuuteen ja muistuttaa paljon aikaa 1700-1800-luvuilla, jolloin tieteen kehitys teki koneisiin perustuvan suurteollisuuden mahdolliseksi ja markkinatalouskapitalismi voimistui räjähdysmäisesti. Tällaisessa tilanteessa arvolaikiin perustuva markkinakapitalismi onnistui nopeasti soveltamaan tuotantoon uusia menetelmiä, mikä antoi sille lisää voimaa.

Tieteen ja tekniikan kehitys synnytti voimakkaan sysäyksen tuotantovoimien rationalisoinnille ja uusille investoinneille. Kuten teollisuuden alkuaikoina on nytkin kapitalistiselle kilpailulle syntynyt uusi alue. Koko teollisuus ja tuotantoelämä siirretään uudemman tekniikan perustalle. Tapahtuu prosessi, joka meille on tuttu marxilaisesta arvolaista. Varsinkin teollisesti kehittyneissä kapitalistisissa maissa syntyi kova kilpailu investoinneista, markkinoista ja talouden resursseista. Tässä mielessä kapitalismin linnakkeet löysivät tieteen ja tekniikan kehityksestä nopeasti uusia voimavaroja. Marxin ajatusta käyttäksimme kapitalismin puitteisiin mahtui vielä uusia tuotantovoimia.

Uusliberalismi nopeutti palkansaajaväestön rakennemuutosta

Merkille pantavaa on, miten tietojenkäsittelyn soveltaminen tuotantoelämään ja uusliberalismin (monetarismin) ts. kovan markkinakapitalismin läpimurto osuvat yhteiskunnassa ajallisesti yhteen. Ne muodostavat toisilleen ikään kuin sosiaalisen tilauksen. Juuri monetarismi on sitä kovaa talouspolitiikkaa, joka valjastaa kaikki yhteiskunnan voimat kapitalistiseen kilpailuun ja näkee työväenluokan poliittisen ja ammatillisen liikkeen vain markkinavoimien vapauden esteinä. Uusliberalismi loi paineen kapitalistien keskinäisen kilpailun voimistamiselle ja auttoi läntisiä kapitalistimaita soveltamaan uuden tekniikan tuotantonsa sosialistisia maita nopeammin. Modernin tekniikan omaksuminen synnytti nopeasti uudentyyppistä kulutustavarakulttuuria, jolla saatiin aikaan merkittävä propagandavaikutus. Monet erehtyivät pitämään kapitalismia ylivoimaisena ottamatta huomioon ilmiön ajallisuutta ja paikallisuutta.

Kehittyneissä kapitalistisissa valtioissa muutokset tuotantovoimissa johtivat nopeasti palkansaajaväestön rakennemuutokseen. Perinteisen työväenluokan rinnalle muodostui nopeasti uudentyyppisiä työtätekevien ammatteja ja kerrostumia. Nämä uudet palkansaajien ryhmät ovat usein taloudellisesti perinteistä työväestöä huonommassa asemassa. Ne ovat yhteiskunnan historiassa hyvin nuoria eivätkä ole ehtineet muodostaa käsitystä omasta objektiivisesta asemastaan kapitalistisessa yhteiskunnassa. Koska heidän keskinäiset kollektiiviset siteensä ovat heikot, tietoisuus muodostuu hyvin hitaasti. **Rakennemuutoksesta huolimatta yhteiskunnan luokkasuhteissa ei ole tapahtunut muutosta. Yhteiskuntakehityksen määrävänä tekijänä on edelleenkin kapitalistiluokan ja työväenluokan välinen luokkataistelu ja palkkatyöväki muodostuu määrällisesti suuremmaksi kuin koskaan aiemmin.**

Tämä rakennemuutos muodosti kuitenkin yhden merkittävästä tekijöistä, mikä johti ennen kaikkea Läntisen Euroopan kommunististen puolueiden revisioitumiseen. Työväenluokan vastustajien suunnitelmat onnistuvat juuri työtätekevien uusien kerrosten varassa. Tämä loi reformismin painetta koko kommunistista liikettä kohtaan ja vaikutti suoraan ja epäsuorasti myös sosialististen maiden puolueisiin.

Uusoikeistolaisen talouspolitiikan esiinmarssi kytkeytyi sosialismin alasajoon

Meille vakuutetaan, että sosialismi romahti ideologiseen ja taloudelliseen kykenemättömyyteen. Tämä ei ole totta. 80-luvulle tultaessa sosialismi kehittyi edelleen vakaasti ja sen taloudellinen kehitysvauhti oli kapitalismia nopeampaa.

Uusliberalismi (uusoikeistolaisuus, monetarismi) alkoi kapitalismin 1970-luvun kriisistä. Se pyrki korvaamaan keynesiläisen säätelypolitiikan uudella "vapaan kilpailun" kapitalismilla, monetarismilla. Se oli kapitalismin uutta ryhtiiliikettä, joka siinä yhteiskunnallisessa tilanteessa onnistui tunkemaan takalalle omat vaikeudet ja hyödyntämään sosialismin vaikeuksia taitavasti ohjattujen kampanjoiden avulla. Tämä kapitalismin "ryhtiiliike" osui vaiheeseen, jossa sosialismi oli myös rakennemuutoksen edessä eikä kyennyt entiseen tapaan torjumaan kapitalismin ideologista painetta ja vyörytystä. Tätä uusliberalismin

läpimurtoa on tarkasteltava rinnakkaisena ilmiönä maailman kommunistisessa liikkeessä koetun kehityksen kanssa, mikä johti 1980-1990 lukujen vaihteessa kokemaamme sosialismin ja kommunistisen liikkeen alasajoon.

Kapitalismi joutui toteuttamaan 30-luvun lamasta lähtien ns. keynesiläistä porvarillisen yhteiskunnan sääntelyyn perustuvaa talouspolitiikkaa, jonka turvin teollistuneiden kapitalististen maiden työväenluokka saattoi kehittää oikeudenmukaisempaa tulonjakoa ja talouspolitiikkaa. Läntisissä kapitalistimaissa tämän politiikan raameissa onnistuttiin parantamaan palkansaajaväestön asemaa ja kehittämään sosiaaliturvaa siksi, että työväenluokan taustatukena toisen maailmansodan jälkeen oli voimakas ja kehittyvä sosialistinen maailmanjärjestelmä ja kansainvälinen sosialismiin suuntautuva työväenliike. Vaikka porvarilliseen sääntelyyn perustuva talouspolitiikka ei kyennyt eliminoimaan vielä monopolien valtaa, osoitti se kuitenkin, että kontrolloimalla pääomien toimintaa voidaan yhteiskunnan ja kansan kannalta saavuttaa tuloksia. Samalla tämä talous- ja yhteiskuntapolitiikka osaltaan ehkäisi puhtaaseen markkinatalouskapitalismiin lainomaisesti liittyviä yhteiskunta-elämän kriisi-ilmiöitä ja talouspulia.

Näissä oloissa alkoi vakiintua virheellinen käsitys luokkataistelun päättymisestä. Varsinkaan sosialidemokraatit eivät kyenneet näkemään porvarillisen sääntelypolitiikan luokkaluonnetta ja erehtyivät kuvittelemaan, että porvariston ja työväenluokan välille on muodostunut luokkarauha. Kommunistit toivat kuitenkin monissa yhteyksissä esiin, että reformeista huolimatta kapitalistisen yhteiskunnan perusristiriita ja luokkaluonne eivät ole muuttuneet, eivätkä poistaneet kapitalistisen perusongelmia. Ja kuten odottaa saattoikin, keynesiläisestä sääntelypolitiikasta huolimatta kapitalistinen maailma ajautui 70-80-luvuilla vakaviin talouskriiseihin, joista ensimmäinen oli 1970-luvun puolivälin öljykriisi. Kansa ei kuitenkaan ymmärtänyt näiden kriisien kapitalistista perusluonnetta, vaan koki ne hallitusvastuussa olleiden puolueiden ja liikkeiden epäonnistumisiksi. Kun keynesiläiseen talousoppiin perustuva sääntelytalous oli nostanut monissa länsimaissa hallitusvaltaan reformistisia sosialidemokraattisia työväenpuolueita yhdessä maltillisten porvariensa kanssa, menettivät nämä ryhmät talouspulien seurauksena asemansa valtakoneistoissa äärioikeistolle. Kansa yksinkertaisesti äänesti keynesiläisyyttä harjoittavat hallitukset kumoon ja antoi äänensä silloin ns. monetaristista (uusliberalistista) talouspolitiikkaa ajaville voimille. 70-80 lukujen molemmin puolin eri puolilla kapitalistista maailmaa talouselämän käyttövoimaksi nousi markkinatalouden sääntelyn sijaan puhtaaseen kapitalistiseen markkinatalouteen perustuva monetaristinen talousoppi.

Reformistinen ja opportunistinen "työväenliike" kannattaa tänään monetarismia

Aikakaudellemme on tyypillistä se, että sosialidemokraatit, erilaiset reformistiset vasemmistopuolueet ovat kyenneet osittain säilyttämään asemansa mukautumalla itse uusliberalistisen politiikan toteuttajiksi. Tämä on merkinnyt sitä, että esimerkiksi EU-maissa harjoitettu yhteiskunta- ja talouspolitiikka toteutetaan täysin sovitussa uusliberalistisissa raameissa. Äänestäjät eivät kykene enää erottamaan perinteisten sosialistipuolueiden talouspolitiikkaa porvarillisten puolueiden politiikasta. Näin esimerkiksi Suomessa ja Ruotsissa sosialidemokraatit sekä vasemmistopuolueet tyytyvät esittämään vain marginaalisia uudistuksia mutta hyväksyvät kaikki säästöt, leikkaukset, saneeraukset ja sosiaaliturvan supistukset. Tämä on täydellistä sopeutumista uusliberalistiseen yhteiskuntapolitiikkaan.

Sosialidemokraattisten puolueiden ja ay-liikkeen johto sekä valta-osa muun vasemmistolaisen työväenliikkeen johtoa toteuttavat Euroopan Unionin politiikkaa ja ovat hylänneet ajatuksen luokkataistelusta. Ne toteuttavat politiikassaan vain porvariston luokkatavoitteita. Syy tähän löytyy siitä, että sodanjälkeisen **porvarillisen sääntelypolitiikan aallonharjalla reformistisesta työväenliikkeestä muodostui yksi kapitalistisen yhteiskunnan instituutio. Heille ainoa vaihtoehto säilyttää entinen asemansa yhteiskunnassa oli mukautua monetarismiin ja pitää aloite tällä tavoin käsissään.** Sosialidemokratia on kriisissä. Kolmannen tien teoria on törmännyt kapitalistiseen todellisuuteen. Yksityistäminen sekä kansainvälisen pääoman vapaat ja ennakoimattomat liikkeet eivät ole sopusoinnussa ihmisten hyvinvointi- ja turvallisuustavoitteiden kanssa. Pääoman kansainvälistyminen on pysäyttänyt reformistisen sovittelupolitiikan. Syntyi tilanne, jossa piti valita otetaanko suunta monopolikapitalismin murtamiseen vai luovutaanko lopullisesti kamppailusta täystyöllisyyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin puolesta. Sosialidemokraattien ja ay-liikkeen johto luovuttivat taistelun markkinavoimien rajoittamattomalle mahdollille. Heiltä **unohtui, että sosiaalinen hyvinvointi rakennettiin työväenluokan luokkataistelun turvin.** Sen palauttamiseksi tarvitaan taisteluun kykenevä työväenliike. EU:iin on kuitenkin sisäänrakennettu järjestelmä, joka pyrkii estämään entisenkaltaisen sääntelypolitiikan ja työväenliikkeen uuden nousun. Vanhalta vasemmistolta puuttuu tulevaisuuden vaihtoehto siksi, että he eivät uskalla asettaa kyseenalaiseksi nykyisiä omistussuhteita. Niin kauan kun ollaan sitä mieltä, että pääomalla saa olla vapautensa, niin myöskin unelma koko kansan paremmasta tulevaisuudesta on mielikuvitusta.

C. Neuvostoliiton kehityksessä heijastui ja realisoitui koko sosialismin kriisi

Sosialistinen maailmanjärjestelmä ja etenkin Neuvostoliitto noudattivat taloutensa ohjauksessa keskitetyn suunnitelmatalouden periaatteita. Kuitenkin, kun Neuvostotalouden piirissä toimi 1970-

luvulta jo satojatuhansia yrityksiä, tuotti niiden keskitetty ohjaaminen ongelmia, talouden kehitysvauhti hidastui. Ei myöskään onnistuttu vauhdittamaan uuden tekniikan soveltamista kansantalouteen. **Tässä väliaikaisessa historiallisessa tilanteessa kapitalismin ja sosialismin välinen taloudellinen ero lakkasi supistumasta.** Neuvostoliitossa talouden ohjaus mekanismeja yritettiin korjata siten, että otettiin käyttöön erilaisia taloudellisia kannustimia jo 1950-luvulta lähtien. Nämä toimenpiteet tuottivat määrättyä tulosta, mutta viime kädessä pikemminkin lisäsivät sosialistisen yhteiskunnan ongelmia, koska taloudelliset vipusimet niiden silloisessa muodossa loivat vääränlaista kuvaa sosialismin tavoitteista ja arvoista. Talousmiehet, joiden vastuulla oli tuotantoelämän kehittäminen asetettujen tavoitteiden mukaisesti, eivät aina työssään ottaneet huomioon sosialismin periaatteita. Alkoi muodostua varjotaloutta ja sen mukana myös sellainen sosiaalinen ryhmä tai kerros, jolle kasaantui varjotalouden avulla hankittua yksityisomaisuutta. Kun sosialistinen ja kansainvälisen työväenliike aiemmin kykeni voimallaan torjumaan kapitalismin kriisi-ilmiöiden ilmenemistä, niin uusliberalismin esiinmarssi kapitalistisissa valtioissa osoitti jo sosialismin vaikutuksen heikentymistä. Kun uusliberalistinen talouspolitiikka teki lopullisen läpimurron, oli sosialistisissa maissa odottamassa vahva vaikutusvaltainen sosiaalinen ryhmä, jonka etuihin sopi myös omaksua monetaristinen talouspolitiikka. Tässä tarkastellaan sitä, miten tämä muutosprosessi kypsyi ennen kaikkea Neuvostoliitossa.

Taloudelliset ja sosiaaliset syyt NKP:n kriisikehityksen taustalla

Neuvostoliiton taloutta rasitti voimakas asevarustelukilpailu ja omien liittolaisten sekä taloudellinen että sotilaallinen tukeminen. Neuvostoliiton ja NKP:n kriisikehityksen alkusyitä on haettava myös liian pitkään jatkuneesta suunnitelmatalouden tiukan keskitetystä ohjauksesta. Vallankumouksen jälkeen Neuvostoliitossa muodostettiin tuotannon keskitetty johtojärjestelmä. Silloin tämä oli välttämätöntä, kun vähillä resursseilla jouduttiin nostamaan maata jaloilleen. Vähäiset varat ja ihmisresurssit oli taroituksenmukaista keskittää. Keskitetty johtojärjestelmä alkoi kuitenkin tuotannon laajuuden vuoksi jarruttaa tuotantovoimien kehitystä. Taloudessa suoritettavien operaatioiden määrä kasvoi jo 50-luvulle tultaessa niin suureksi, että niiden ohjattavuus esim: ministeriöistä käsin vaikeutui ratkaisevasti. Myös Neuvostoliitossa otettiin käyttöön modernia tekniikkaa, mutta sen vaikutukset eivät kehittyneet yhtä suuriksi kuin kapitalistisissa maissa, koska siellä oli vaikeuksia tieteen sovellutusten siirtämisessä tuotantoon. Tuotantoelämän automaatio oli sielläkin välttämätön. Se olisi edellyttänyt kuitenkin aiempia joustavampia talousmekanismeja. Keskitetyn suunnitelmatalouden puitteissa ei pystytty viemään riittävällä nopeudella käytäntöön tuotantoelämän kehityksen uutta vaihetta. Tuotantovoimien kehitys asetti lopullisesti eteen tehtävän uudistaa talouden johtojärjestelmää. Päätäntävaltaa ja vastuuta olisi pitänyt laskea tuotantoelämän portaisissa yhä alemmaksi ja kehittää tuotannon keskitetyä ohjausjärjestelmää yhä koordinoivampaan suuntaan. Monista yrityksistä huolimatta tämänsuuntaista talousuudistusta Neuvostoliitossa ei kuitenkaan onnistuttu toteuttamaan. Epäonnistuneet uudistusyritykset johtivat kommunistisen puolueen hajaannukseen, jonka katalysaattorina toimivat NKP:n sisällä keskitetyssä talouden johtojärjestelmässä kasaantuneet puutteet ja aikaan sopimattomat yhteiskuntarakenteet.

NKP:n sisäinen kriisikehitys

NKP pyrki ratkaisemaan ongelmia keskittymällä korostetusti talouden järjestämiseen, josta ideologinen työ kärsi. Merkittävä asema taloussuunnitelmien toteuttamisessa ja täytäntöönpanossa oli laajalla hallinto- ja talousjohdolla eli ns. nomenklatuuralla. Tällaisessa tilanteessa puolueeseen alkoi hakeutua väkeä, joka puoluejäsenyyden kautta etsi itselleen yhteiskunnallista uraa. Uusille jäsenille ei enää asetettu ensimmäiseksi vaatimukseksi ymmärtää marxilais-leniniläistä ideologiaa. Tärkeintä oli kyetä soveltamaan käytäntöön taloussuunnitelmat, ohjelmalliset asiakirjat, jotka usein ymmärrettiin samaksi asiaksi kuin marxismi-leninismi. Poliittisen tietoisuuden hämärtyessä ja tuotannollisen kehityksen vaikeutuessa edelleen, nomenklatuuran piiriin alkoi varsin aikaisessa vaiheessa pesiä sisäinen korruptio ja lahjusjärjestelmä, jolla tuotannon organisoimista vastuussa olevat piirit varmistivat systeemin toimivuutta. Tässä vaiheessa keskeiset virheet olivat: 1) estettiin yksityinen ammatinharjoittaminen 2) valtion laitosten ei annettu itse suunnitella tuotantoaan 3) suunnitelmatalouden joustamattomuus loi pohjan pimeään yksityisomaisuuden muodostumiselle. 4) laiminlyötiin ideologinen kasvatustyö puoluejärjestelmän perustana.

Talouden rakenteen jumiutuminen nosti esiin "kapitalistiluokan"

Kun yhteiskuntaelämän normaalit toimintakanavat alkoivat häiriintyä ongelmien kasautuessa, alettiin asioita hoitaa laillisten kanavien ohitse. **Syntyi sosiaalinen ryhmä, joka alkoi samalla kartuttaa henkilökohtaista omaisuuttaan lahjusten ja korruption avulla ja omaksui sosialistiselle yhteiskunnalle vieraat menettelytavat. Tämä taloudesta vastuussa oleva ryhmä pystyi piiloutumaan puoluekoneiston sisään, joka oli yhteiskunnallisen kontrollin ulottumattomissa.** Vaihtoehdon he saattoivat nähdä itselleen enää markkinataloudessa. Tämä nouseva "potentiaalinen kapitalistiluokka" esiintyi puolueen sisällä jarrumiehen osassa silloin, kun jotkut vielä puhuivat sosialismin kehittämisestä. Markkinatalouskokeilut veivät pohjan sosialistiselta suunnitelmataloudelta ja talouselämä ajautui ennennäkemättömiin vaikeuksiin. Kaikki nämä ongelmat nousivat esiin, kun Brezhnevin jälkeen jouduttiin

valitsemaan uutta puoluejohtajaa. Syntyneessä aatteettomuuden ja ideologisten ristiriitojen repimässä tilanteessa puoluejohtajaksi Andropovin ja Tsernenkon lyhyiden kausien jälkeen valittiin Gorbatsšov. Kun taloutta olisi pitänyt lähteä uudistamaan sosialistisella perustalla, ei keskeisen talous- ja puoluejohdon piirissä ollutkaan enää sitä voimaa, joka oli kiinnostunut sosialismin kehittämisestä. Koneistoon syntynyt "kapitalistiluokka" halusi pelkästään turvata oman asemansa ja siksi oltiin kiinnostuneita sosialismin kehittämisen sijaan markkinatalouskokeiluista, mitä aloitettu perestroikakehitys alkoi tukea.

D) Marxilaisen maailmankatsomuksen teoriaa ei kyetty päivittämään reaaliaikaisesti

Kirjoituksessaan "Teesejä Feuerbacista" (Marx Engels valitut teokset kolmessa osassa, osa 1, siv. 9) Marx totesi: "Filosofit ovat vain eri tavoin selittäneet maailmaa, mutta tehtävänä on sen muuttaminen". Käytännössä tämä merkitsee mm. sitä, että dialektisen ja historiallisen materialismin mukainen tieteellinen arvio maailmasta ja yhteiskunnasta selvittää meille kehityksen suunnan ja oman paikkamme tässä kokonaisuudessa. Tällä perusteella työväenliike määrittelee ja arvioi tulevaa toimintaansa ja tavoitteitaan eteenpäin. Tältä pohjalta Marx ja Engels tekivät johtopäätöksen historiallisesta välttämättömyydestä korvata kapitalistinen yhteiskunta ja pääoman valta työväenluokan kommunistisella yhteiskunnalla. Filosofia on näin mukana maailman muuttamisessa. Filosofia tekee yleistyksen ympäröivästä maailmasta erikoistieteiden saavutusten perusteella. Yhteiskunnan, tieteen ja tekniikan kehittyessä tieteellinen tieto maailmasta lisääntyy. Marxilaisuuden olemukseen kuuluu, että aina uusien tieteellisten löytöjen ilmaantuessa tulee arvioida ne marxilaista filosofiaa vasten ja tarkistaa mitä se merkitsee meidän toimintatavoitteita ajatellen. Tarvittaessa toimintatavoitteita tulee tarkastaa ja myös korjata. Sitä tarkoittaa maailman muuttaminen. Neuvostoliiton kohdalla näin ei enää 1980-luvulla tapahtunut.

1. Ei ratkaistu tärkeätä ideologista kysymystä sosialistisen ja kommunistisen yhteiskunnan kehitysvaiheiden välisestä suhteesta. Marx ja kommunistit puhuivat jo varhain kommunistisesta yhteiskunnasta. Kirjassaan Gothan ohjelman arvostelua Marx osoitti kommunistisen yhteiskunnan kehityksen jakautuvan alempaan ja korkeampaan vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa (jota nimitämme sosialismiksi) säilyvät pitkään kapitalismilta perityt ongelmat. Sitten kommunismin korkeammassa vaiheessa, kuten Marx toteaa, työ ei ole enää toimentulokeino, vaan siitä tulee ensimmäinen elämäntarve. Ja vasta sen jälkeen yhteiskunta voi kirjata lippuunsa "jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeidensa mukaan". [Luku z, Kommunistinen yhteiskunta]

2. Tänäpäin voimme todeta, että kommunistisen yhteiskunnan ensimmäistä vaihetta toteutettiin menestyksellisesti sosialistisen maailmanjärjestelmän piirissä. Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa saavutukset kansantalouden, tieteen, koulutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin alueilla olivat valtavia. Mutta teoreettisia näkemyksiä sosialismista ja kommunismista ei juurikaan kehitetty. Keskeisimmät Neuvostoliitossa 1960-80-luvuilla painetut (venäjänkielistä useimmille kielille- myös suomeksi- käännetty) marxilais-leniniläisen filosofian ja poliittisen taloustieteen oppikirjat näkevät sosialistisen yhteiskunnan keskeisenä tavoitteena aineellisen tuotannon, kulutuksen ja hyvinvoinnin jatkuvan lisäämisen. Marxilaisen teorian asettamuksiin sosialistisen ja kommunistisen kehityksen vaiheista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kiinnitettiin vähän huomiota, vaikka yhteiskunta ympärillä kehittyi valtavasti askelin. Puhuttiin kommunistisen yhteiskunnan aineellisen perustan kehittämisestä ja kommunistisen ihmisen kasvattamisesta mutta ei enempää. [Luku z, Kommunistisesta yhteiskuntajärjestelmästä]

3. Sosialismin kehityksen alkuvaiheissa, kun talous ja aineellinen hyvinvointi olivat hyvin alhaisella tasolla, oli luonnollista, että sosialismin tavoiteasetteluissa etusijalla olivat yhteiskunnan aineellisen perustan ja hyvinvoinnin kehittäminen. Valtio ja vallankumous – teoksessaan Lenin kirjoitti: "Poliittisesti ero kommunismin ensimmäisen eli alemman vaiheen ja toisen eli korkeamman vaiheen välillä tulee ajan oloon todennäköisesti valtavan suureksi, mutta nyt kapitalismin aikana olisi sen julistaminen naurettavaa". Kuitenkin saavutukset aineellisen hyvinvoinnin alueella olivat jo 1970-80-luvuilla niin mittavia, että olisi tullut tieteellisesti arvioida yhteiskuntakehityksen pidemmälle meneviä tavoitteita ja tutkia onko kaiken kehityksen funktiona pelkästään ihmisen aineellinen hyvinvointi vai olisiko tällä hyvinvoinnillakin joku isompi tehtävä. [luvut z, x, Kommunistinen yhteiskunta, Materiaalin yhteiskunnallisen liikkeen funktio]

4. Tänäpäin tiedämme, että yhteiskuntakehitys on tuottanut sosiaalisten ja taloudellisten toimeentulokysymysten rinnalle uusia globaaleja ristiriitoja, joiden yhtä-aikainen ratkaiseminen on välttämätöntä ihmiskunnan selviytymisen ja hyvinvoinnin kannalta. Tässä voimme nostaa esille esimerkiksi ilmastomuutoksen ja ekokatastrofin torjuminen, varustautuminen pandemioihin sekä globaaliin elintarvikeongelman ratkaiseminen. Sosialismin ja kommunismin teorian olisi tullut kehittyä eteenpäin ja sovittaa yhteen aineellisen hyvinvoinnin kehittämisen kysymykset muiden

yhteiskunnallisten kärjistyvien ongelmien ratkaisemisen kanssa ja määritellä tätä kautta kommunistiselle kehitykselle uusia tavoitteita Tähän ei kyetty vielä 1980-luvulla, jonka jälkeen oli jo myöhäistä. Alkuperäinen ajatus pelkästä aineellisen hyvinvoinnin jatkuvasta kasvusta sosialismin ensisijaisena tehtävänä ei enää vastannut ajan vaatimuksia, eikä kyennyt mobilisoimaan joukkoja, eikä itse asiassa enää paljoakaan poikennut siitä, mitä heille saattoi tarjota kapitalismi. Toimeentulon ja kulutuksen kasvun lisäksi sosialismille ei osattu esittää muuta selvää funktiota, vaikka tiedossa olevat muutokset ja uhat yhteiskuntakehityksessä saattoivat jopa keskipitkällä aikavälillä muuttaa oleellisesti päivänkohtaista elämää.

5. Marxilainen ideologia lähtee siitä, että kaikki tieteen saavutukset tulee tarkastella dialektisen ja historiallisen materialismin filosofian vasten. Tätä periaatetta hyvinkin paljon laiminlyötiin. Marxilaisia tutkimuksia, joissa olisi arvioitu vaikkapa kosmologian tai antropologian yms. saavutuksia saatiin sosialismin aikana hyvin vähän. Konkreettisimmalla tavalla tämä tuli esiin ns. maailmankaikkeuden laajenemista ja alkuräjähdystä koskevassa kysymyksessä. Useissa yhteyksissä olemme nostaneet esiin tämän kysymyksen. [luvut x, y ja z]. Marxin ja Engelsin aikana ei tunnettu niitä tieteellisiä kysymyksiä, joiden perusteella nykyisen maailmankaikkeuden alkuvaiheita [ja samalla myös myöhempiä vaiheita] olisi kyetty tarkastelemaan. Engels kuitenkin kykeni tekemään johtopäätökset materian liikunnan lainalaisuuksista, koska silloin jo kyettiin tekemään johtopäätöksiä materian kemiallisen-, biologisen- ja yhteiskunnallisen liikunnan perusteella. Silloin Hänen ajatus oli että ""materian kunkin liikemuodon korkein kehityskohta on samalla materian kehitysportaikoin seuraavan monimutkaisemman liikemuodon lähtökohta. Tämä merkitsee, että kunkin liikemuodon puitteissa kehitysprosessi saavuttaa jossain vaiheessa korkeimman kohtansa, jossa kyseisen liikemuodon kannalta "valmis kappale" muuttuu samalla seuraavan liikemuodon "soluksi". Voidaan "pitkin hampain" hyväksyä se, että F. V. Konstantinovin työryhmän 60-luvun alussa tuottamassa (suom. 1963) "Marxilaisen Filosofian perusteet" - teoksessa torjuttiin siihenkin aikaan jo hyvin perusteltu maailmankaikkeuden laajenemisen ja alkuräjähdyksen teoria "idealistsena ja taantumuksellisenä". Sitä ei kuitenkaan voi ymmärtää, että 80-luvulle saakka ilmestyneissä teoksissa tätä asiaa ei korjattu eikä lähestytty marxilaisen tieteen kautta. Oikea dialektisen materialismin mukainen suhtautuminen tähän kysymykseen olisi antanut valmiudet nähdä sivilisaation ja yhteiskuntakehityksen paikka kosmoksen kehityksessä. Tässäkin muistutetaan: "Filosofian tehtävänä ei ole pelkästään selittää maailmaa vaan muuttaa sitä". Asian oikea marxilainen ymmärtäminen olisi antanut valmiudet nähdä ihmisen toiminnalle ja olemiselle muitakin tavoitteita ja funktioita, kuin pelkkä materiaalisuuden hyvinvoinnin laajentaminen ja olisi suunnannut johtopäätökseen yhteiskuntakehityksen suuntaamisesta kommunistisen yhteiskunnan suuntaan. Syntyy pakostakin ajatus, että tätä asiaa ei haluttu (tai ei uskallettu) kirjoittaa ulos, koska pelättiin niitä yhteiskunnallisia johtopäätöksiä, joita asian tieteellinen marxilainen tarkastelu synnyttää. [katso edelleenkin luku z Kommunistisesta yhteiskunnasta]

Miksi virheitä ei korjattu ajoissa

Miksi politiikan suuntaan ei saatu aikaan muutosta. Siihen on olemassa monia syitä. Länsimaissa kehittyi tieteellisteknisen kumouksen seurauksena rakennemuutos, jossa perinteisen työväenluokan rinnalle ja sijaan muodostui uudentyyppinen palkansaajaväestö. Tämä rakennemuutos perimmältään johti länsimaiden puolueissa 60-luvulla revisionismiin, koska uudet väestökerrokset eivät pystyneet näkemään asemaansa kapitalistisessa yhteiskunnassa oikein. Tämä samainen revisionismi vaikutti myöskin NKP:een ja siellä oleviin ihmisiin, koska yhteydet länsimaiden puolueiden ja NKP:n välillä olivat merkittävät. Muutoksen tarve talouselämässä sekä monissa puolueissa nousseet revisionistiset ajatukset nostivat myös NKP:ssä ja muiden sosialististen maiden puolueissa esiin erilaisia ajatuksia. Näistäkin **ei uskallettu keskustella pelossa, että ideologiset erimielisyydet nousevat julkisuuteen**. Tästä seurasi pysähtyminen. Talouden uudistuksia ei saatu suoritettua silloin, kun niiden tarve kävi ilmeiseksi. Uusia henkilöitä ei uskallettu nostaa puolueiden johtoon. **Ideologisen etenemisen korvikkeena nostettiin esiin hyvinkin epävarmoja tunnuksia. Tällaisia olivat esim: koko kansan valtio ja kehittyneen sosialismin teoria tilanteessa, jossa vielä elettiin kapitalismista sosialismiin siirtymisen vaihetta.** Näin ideologista toimetttömyyttä alettiin perustella väärällä teoriolla. Horjuntaa aiheutti myöskin se, että uudentyyppinen tuotanto tuotti länsimaissa nopeasti uusia kulutustavaroita tuotannon kohdatessa vaikeuksia sosialistimaissa.

Tuotantoelämän rakennetta koskeviin muutoksiin ei uskallettu lähteä, koska pelättiin muutosprosessin johtavan ideologiseen eriytymiseen ja sekaannukseen. Kommunistien yhteistä kansainvälistä organisaatiota ei ollut. Ei ollut foorumia, jossa olisi voitu nopeasti ja demokraattisesti havaita virheet. Tästä johtuen ideologista keskustelua ei päästy käymään eikä myöskään pystytty kyllin tarkasti arvioimaan tieteellisteknisen kumouksen ja yhteiskunnan sosiaalisen rakenteen muutoksen seurauksia kapitalismille. Tässä mielessä, kun ajatellaan vuoden 1969 kommunistien neuvottelukokousta, joka jäi viimeiseksi suureksi kokoukseksi, johtui tämä vain siitä, että NKP pelkäsi uusien neuvottelukokousten muodostuvan

erimielisiksi ja jakavan kommunistista liikettä. Tämän vuoksi niitä ei uskallettu kutsua kokoon. Tämä oli selvästi virhe ja heijasti vain NKP:n itsensä sisällä vallitsevia ristiriitoja, joiden pelättiin nousevan esiin.

Moni kysyy nyt, miksi NKP ei kyennyt reagoimaan syntyneisiin vaikeuksiin. On muistettava, että puolueorganisaatio rakennettiin talousorganisaation viereen. Puolue palveli taloussuunnitelmien toteuttamista. Se muodostui myös ylhäältäpäin johdetuksi. Käytännössä puolueen keskeisemmäksi osaksi muodostui juuri tämä ns. nomenklatuura. Jäsenistö ei kyennyt vaikuttamaan puolueen tavoitteisiin, vaikka olisi sitä halunnutkin. NKP:n lakkauttamiseen saakka toteutui NKP:ssä ylhäältä käsin annetut määräykset, jotka jo veivät maata kohti kapitalismia. Esim. ensimmäisissä ns. "vapaissa parlamenttivaaleissa" puolue määräsi, että NKP ei tee omaa vaalityötä.

Seurauksena oli koko kommunistisen liikkeen kriisi

NKP:n keskeinen merkitys tässä kehityksessä johtuu siitä, että kansainvälisen yhteistyöelimen puuttuessa kommunistit maailmassa omaksuivat yhteistyössään NKP:lle keskeisen roolin. Kommunistsella liikkeellä ei ollut kominternin jälkeen yhteistyöelintä. Tämän tehtävän omaksui yksi puolue, NKP. Tällainen järjestelmä oli hyvin haavoittuva. Kun ideologinen kehitys NKP:ssä ajautui tuuliajolle, veti se mukaansa kriisiin NKP:een sidottuja Länsi- ja Itä Euroopan puolueita. Länsi-Euroopan puolueiden alamäki johtui niiden tiukasta sitoutumisesta NKP:een, koska ne eivät kyenneet irtautumaan sen holhouksesta edes siinä vaiheessa, kun kaikille oli ilmeisen selvää kehityksen sosialisminvastaisuus (huom! SKP ja Gorbatshov). Monet puolueet muuttivat nimensä ja linjansa. Tästä esimerkkinä SKP Suomessa, joka organisoitui toimimaan Vasemmistoliittona reivaten samalla linjaansa voimakkaasti oikealle. Osa kommunisteista seurasi NKP:n vanavedessä sen kriisikehityksen loppuun saakka, kuten meillä SKP(y), kykenemättä näkemään kehityksen antisosialistista luonnetta. NKP:n kriisikehitys johti teoreettisiin arvioihin, joiden tuloksena SEV hajotettiin ja **itäisen Euroopan sosialistiset valtiot jätettiin kukin yksin kapitalististen maiden ideologisen ja taloudellisen hyökkäyksen armoille. Tuloksena oli sosialismin kriisi, joka on johtanut suuren osan maailman työväenliikettä suuriin vaikeuksiin ja avannut maailman äärioikeistolle.**

Sosialismin romahtaminen Euroopan sosialistisissa maissa

Tätä taustaa vasten voimme hyvin ymmärtää, miksi Euroopan sosialististen valtioiden kehitys on ollut nykyisenkaltainen. NKP:n arvio väitti, että luokkataistelu oli aikansa elänyt ja sitä tärkeämmäksi oli tullut ns. yleisinhimillisten tekijöiden ratkaisu, joka kulkee luokkataistelun ulkopuolella. Tästä johtuen mm. Gorbatshov alkoi markkinoida teesiä yleiseurooppalaisesta kodista, jossa luodaan oikeutta kaikille. Nämä käsitykset olivat varmasti vääriä, koska eiväthän yhteiskuntaluokat ole minnekään hävinneet. Monopolit Euroopassa kävivät ja käyvät edelleenkin taistelua työtätekeviä vastaan ja pyrkivät voimalisesti laajentamaan markkina-alueitaan. Ne käyvät luokkataistelua onnistuen valtaamaan koko ajan asemia sosialismilta ja mitätöimään kapitalistisissa maissa työläisten taistelullaan hankkimia saavutuksia. Marxilainen valtioteoria, jonka mukaan valtio on aina jonkun yhteiskuntaluokan valtaa, pitää edelleenkin paikkansa, eikä voi olla puhuttakaan yleiseurooppalaisesta kodista. Täytyy olla todella tietämätön Marxin, Engelsin ja Leninin löytämistä yleisistä yhteiskuntakehityksen laeista uskoakseen tällaista.

Näihin ajatuksiin kuitenkin perustui käsitys siitä, että jokainen puolue ja jokainen sosialistinen valtio saavat ja joutuvat tekemään ratkaisunsa itse. SEV-yhteistyö katkaistiin keinotekoisesti ja antauduttiin. Näin **tilanne johti siihen, että kommunistisilla puolueilla ja sosialistisilla valtioilla ei ollut yhteistä ideologista ja taloudellista ohjelmaa, millä torjua kapitalismin taloudellinen ja ideologinen hyökkäys. Proletaarisen internationalismin ajatukset heitettiin romukoppaan.**

Näemme, miten ideologisen keskustelun puuttuessa sosialististen maiden teoreettinen valmius heikentyi. Edelleen samaan aikaan lännen monopolit kävivät ankaraa taloudellista kilpailua markkina-alueista ja taloudellisesta vaikutusvallasta. Suora seuraus tästä oli, että ne alkoivat vilkuilla Euroopan sosialististen maiden suuntaan, missä ne näkivät uusia alueita taloudellisille valtapyrkimyksilleen. Ne kohdistivat voimakkaan ideologisen painostuksen Itä-Euroopan sosialistisiin maihin.

Sosialismin kestävyys voi perustua vain sosialististen maiden yhteistyöhön. Riisto- ja markkinaluonteensa vuoksi kapitalismi ei koskaan voi olla sosialismille vilpiton yhteistyökumppani. Oli utopistinen ajatus asettaa Euroopan sosialistiset valtiot samalle lähtöviivalle markkinavoimien kilpailussa johtavien kapitalistimaiden kanssa. Se tilanne tajuttiin mm. DDR:ssä. Se pyrki viime vaiheessa korvaamaan

menetetty ja heikentyneet SEV-suhteet taloudellisen yhteistyön tiivistämisellä esim: Kiinan, Korean, Vietnamin ja Kuuban kanssa. Se oli kuitenkin jo myöhäistä. Ne ideologiset ja taloudelliset virheet oli jo tehty, jotka synnyttivät Eurooppaan sen oikeistoaallon, jonka harjalla Euroopan sosialistiset valtiot alkoivat luhistua. Meidän ei tarvitse kysyä, kuka tähän on syyllinen.

Sosialistinen valtio perustuu suunnitelmatalouteen. Sillä ei ole alkuvoimaisia lakeja, joiden avulla sosialistisen yhteiskunnan kehitys ohjautuisi itsestään. Tämä tuli jo alussa todettua. Mikäli talouden suunnittelussa annetaan vähänkin periksi eikä yhteiskunnan lankoja pidetä tiukasti ohjaksissa tilalle astuu anarkia. Näin on käynyt mm. Neuvostoliitossa, jonka kautta ongelmat ja vaikeudet ovat säteilleet muualle.

Luovuttiin marxismi-leninismistä

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että keskeinen syy sosialistisen kehityksen katkeamiseen oli - huolimatta sen kehityksestä ja voitoista eri puolilla maailmaa - ettei luokkataistelu kyennyt etenemään teollisesti kehittyneissä kapitalistimaissa keynesiläistä sääntelypolitiikkaa pidemmälle, eikä sitä kyetty muuttamaan monopolien valtaa rajoittavaksi politiikaksi. Kylmän sodan politiikka ja sosialidemokratia pysäyttivät sosialistiset uudistukset teollisesti kehittyneissä kapitalistimaissa. Tämä johti taloudellisen, sosiaalisen ja ideologisen kehityksen katkeamiseen - pysähtyneisyyden aikaan sosialistisissa maissa ennen kaikkea Neuvostoliitossa.

Tällaisessa tilanteessa kommunistisen liikkeen olisi täytyneet kyetä muuttamaan kapitalismin vastaisen luokkataistelunsa taktiikkaa. Se, että tähän ei kyetty ilmenee juuri Hrustshevin ja Gorbatshevin politiikkana. Se ilmenee myös siinä, että kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä omaksuttiin erilaisia näkemyksiä luokkataistelun taktiikasta. Kaiken kaikkiaan luovuttiin marxismi-leninismistä.

Tämän kehityksen väistämätön lopputulos oli kriisi, mikä on ollut yksi keskeinen syy niille onnettomuuksille, joihin miljardit työtätekevät maailmassa ovat joutuneet. (Mutta kuitenkin vasta tämä kriisi vapautti NKP:n holhoukseen sidotut kommunistit arvioimaan tilannetta uudelleen. Se on synnyttänyt tilanteen, jossa työväenluokan uuden toimintastrategian luominen käy mahdolliseksi ja välttämättömäksi.)

E) Aikakausikäsite marxilaisessa teoriassa, globalisaatio ja nykyisen aikakauden luonne

Vastatoiminnan puuttuessa jakavat kapitalistiblokkit uudelleen keskenään maailman markkinoita ja taloudellisia voimavaroja. Ne siirsivät huomattavalla tavalla suurtuotantoon kolmansiin maihin käyttäen hyväksi niiden halpaa työvoimaa. Mutta samalla myös yhteiskunnalliset ristiriidat kärjistyvät. Vanhoissa teollisuusmaissa työllisyystilanne kärjistyy työpaikkojen siirtyessä halvempiin maihin. Uusissa teollistuvissa maissa pyrkivät kapitalistit pitämään työtätekevien toimeentulorajan alle työvoiman todellisen arvon.

Luokkataistelun kärjistymisenä tämäntyyppiset ristiriidat ilmenee myös nyt, mutta todellinen räjähdys tapahtuu silloin, kun nykyinen imperialistinen vaihe saavuttaa kypsyytensä ja kokee ensimmäisen maailmanlaajuisen liikatuotantopulansa, jonka ensimmäiset iskut ilmenevät mahdollisesti jo tänään. Lisäksi nykyisenkaltaisen markkinatalouden seinä tulee vastaan toiseltakin suunnalta. Kulutusta ja tuotantoa on alettava säädellä ja kehittää koordinoitusti mm. ekokatastrofin torjumiseksi.

Nykyisessä tilanteessa meidän kommunistien on kehiteltävä nykyaikaista luokka- taistelutaktiikkaa niistä lähtökohdista, jotka meille nykyaika asettaa ottamalla huomioon mm. globaalien yhteiskunnallisten ristiriitojen kärjistymisen ja työväenluokan rakenteen muutokset.

On täysin meistä kiinni se, voimmeko alkaa nimittää nykyistä aikakautta ”imperialismin väliaikaisen restauraation ja työväenluokan uudelleen järjestäytymisen aikakaudeksi”.

Luokkataistelun taktiikka perustuu myös aikakauden luonteen arvioon. Aikakauden muutosta ei kyetty näkemään.

Se, miten me kommunistit olemme määritelleet kulloisenakin aikana strategiamme ja taktiikkamme kapitalismin vastaisessa taistelussa on määräytynyt sen mukaan, millainen on ihmiskunnan kulloinenkin kehitysvaihe eli aikakauden luonne. Aikakaudella tarkoitamme koko ihmiskuntaa koskevaa kehitysvaihetta, sen tilaa, sen johtavaa kehitystendenssiä. Aikakauden arvioissa määritellään mikä

poliittinen voima tai yhteiskuntaluokka on ihmiskunnan kehityksen johdossa, sen suuntaa antavana voimana?

Marxin ja Engelsin aikana huomattava osa maailmaa oli vasta siirtymässä kapitalismin vaikutuspiiriin ja porvaristo oli nouseva luokka. Porvarilliset valtiot olivat anastaneet lähes koko maailman siirtomaikseen. Euroopan porvarilliset vallankumoukset oli käyty lähes loppuun ja juuri Manifestin ilmestymisen aikaan ajoittuu feodalismien lopullinen tappio Euroopassa. Työväenluokka oli muodostunut itsenäiseksi yhteiskuntaluokaksi, mutta ei ollut yhteiskunnan päävoima. Tästä syystä voidaan määritellä, että aikakauden luonne Marxin ja Engelsin aikana oli **"Porvarillisten vallankumousten, vahvistuvan porvariston ja imperialismien sekä nousevan työväenluokan aikakautta"**. Tästä aikakauden tilasta johtuen Marx ja Engels näkivät porvariston yhtenäisenä voimana. *Työväenluokan luokkataistelutaktiikkana he pitivät koko kansainvälisen työväenluokan yhtenäistä taistelua koko maailman porvaristoa vastaan. He näkivät, että työväenluokan on voitettava porvaristo kaikkialla maailmassa samanaikaisesti. He korostivat internationalismia ja loivat teesin "Kaikkien maiden proletaarit liittykää yhteen"*.

Aikakauden luonteen määritelmä muuttui, kun kapitalismi kypsyi imperialismien asteelle ja imperialististen valtojen välillä syntyi maailmansota maailman uudelleenjaosta. Tähän aikakauden luonteen muuttumiseen perustui Leninin teoria vallankumouksen mahdollisuudesta yhdessä maassa. Porvaristo ei ollut enää nouseva luokka, maailma oli alueellisesti jaettu ja kapitalistinen maailma ei ollut yhtenäinen. Tässä tilanteessa Lenin arvioi, että imperialismien ketjusta voidaan irrottaa sen heikoin lenkki Venäjä. Tähän arvioon aikakauden luonteen muuttumisesta perustui bolshevikien taktiikka lokakuun vallankumouksessa, jossa Venäjä irrotettiin imperialismien ketjusta. Lokakuun vallankumouksesta alkaneeseen vaiheeseen liittyen kommunistit arvioivat Euroopassa syntyvän uusia proletaarisia vallankumouksia. Aikakauden luonne määriteltiin **"imperialismien, maailmansotien ja proletaaristen vallankumousten" aikakaudeksi**. *Tässä ajallisesti lyhyessä "saumakohtadassa" luokkataistelutaktiikka voitiin määritellä "luokka luokkaa vastaan, suoran rintamahyökkäyksen" taktiikaksi...*

Kuitenkin pian Lokakuun vallankumouksen jälkeen nähtiin, että ensimmäisen maailmansodan jälkeen imperialistiset maat kykenivät oikaisemaan rivinsä. Proletaaristen vallankumousten vaihe Euroopassa pysähtyi. Siinä vaiheessa kommunistit arvioivat, että on tärkeintä luoda ja kehittää sosialismi vahvaksi Neuvostoliitossa. Arvioitiin, että kapitalismin vastaisessa luokkataistelussa Neuvostoliitto tulee kehittää sosialismin sillanpääasemaksi. Tähän arvioon perustuvalla toimintataktiikalla Neuvostoliitto kehittyi ja fasismi lyötiin toisessa maailmansodassa. Niinpä arvioitiin, että lokakuun vallankumous loi tilanteen, jossa kapitalismi ei enää yksin määrää maailman kehityksen suuntaa ja että toisen maailmansodan jälkeen aloite on siirtynyt sosialismille. Vuoden 1960 kommunististen puolueiden neuvottelukokouksen asiakirjassa aikakauden luonne määriteltiin: **"Meidän aikakautemme pääsisältönä on Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen aloittama siirtyminen sosialismiin, se on kahden vastakkaisen yhteiskuntajärjestelmän taistelun aikakautta, sosialististen vallankumousten ja kansallisen vapautuksen puolesta käytävien vallankumoustaistelujen aikakautta, imperialismien luhistumisen ja siirtomaajärjestelmän hävittämisen aikakautta, se on aikakautta, jolloin kansa toisensa jälkeen lähtee sosialismin tielle ja sosialismi ja kommunismi pääsevät voitolle maailmanmitassa"**.

Vielä 70-80-luvuilla aikakausi määriteltiin kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakaudeksi, jonka pääsisällön määräsi kahden maailmanjärjestelmän välinen rauhanomainen rinnakkain olo. *Rauhanomainen rinnakkain olo määriteltiin sellaiseksi luokkataistelun tilaksi, jossa sosialismi esimerkiksi ja voimansa turvin osoittaa ihmiskunnalle oikean suunnan. Tällaista arviota perusteltiin sillä, että kansainvälinen työväenluokka oli todella saavuttanut suuria voittoja. Neuvostoliitto ja sosialistinen maailmanjärjestelmä olivat kehittyneet suureksi taloudelliseksi ja poliittiseksi voimaksi ja kansalaisten elintaso näissä maissa kohosi. Kehitysmaat olivat saavuttaneet vapautensa ja monet niistä olivat siirtyneet ns. ei-kapitalistiselle kehitystielle. Kansainvälisen työväenliikkeen voiman ansiosta teollisesti kehittyneiden kapitalistimaiden työväenluokka oli saavuttanut tuntuvia parannuksia elintasoonsa.*

Arviomme aikakauden luonteesta ei pysynyt kehityksen mukana. Kansainvälisen kommunistisen liikkeen ja työväenliikkeen "rauhanomaiseen rinnakkain oloon ja maa toisensa jälkeen sosialismiin"- taktiikka ei enää toiminut.

On todettava, että kaikki 70-80-luvuilla tehdyt arviot aikakauden luonteesta ja vallankumousprosessin etenemisestä eivät olleet enää oikeita ja realistisia. Rauhanomaiseen rinnakkainoloon perustuva aikakauden luonteen määrittely kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakaudeksi sisälsi kääntöpuolensa. Kansainvälinen työväenluokka saavutti kylläkin voittoja yhteiskunnallisella ja taloudellisella sektorilla. Luokkataistelun kehitys ajautui kuitenkin tilanteeseen, jossa sosialistinen ja kapitalistinen maailmanjärjestelmä ryhmittivät alueelliseksi blokeiksi, joiden väliin muodostui sotilaallinen rintamalinja. Kapitalismi vastasi sosialismin voittoihin lisäämällä asevarustelua ja kiristämällä sotilaallista ilmapiiriä. Neuvostoliitto lähti mukaan kapitalistien haluamaan raskaaseen asevarustelukilpaan, jonka tuloksena kansan tarpeet ja kansan tuki sosialismille jäivät toiselle sijalle.

Socialismin saavutukset ja työväenluokan kansainvälinen voima pakottivat kapitalistiluokan myönnytyksiin talouspolitiikan alueella myös teollisesti kehittyneissä kapitalistimaissa, kun Keynesin

oppeihin perustuen kehitettiin porvarilliseen sääntelyyn perustuvaa talouspolitiikkaa, jonka turvin porvaristo pakotettiin oikeudenmukaisempaan tulonjakoon ja kehitettiin mm. sosiaali- ja perusturvaa. On kuitenkin tärkeää huomata, että **samalla kun keynesiläinen sääntelypolitiikka merkitsi kapitalismin perääntymistä, oli se myöskin kapitalistien taktiikkaa**. Se antoi monopolipääomalle historiallista lisäaikaa nostamalla läntisissä teollisuusmaissa hallitusvaltaan reformistiset työväenpuolueet ja maltilliset porvarit. Kapitalistit saattoivat kestää tappioita kehitysmaissa. He saattoivat myös hyväksyä sosialistisen maailmanjärjestelmän syntymisen alueella, joka ei välittömästi uhannut kapitalismin valtakeskuksia. Mutta he eivät olisi voineet hyväksyä tappioita teollisesti kehittyneissä kapitalistimaissa.

Vallankumouksen eteneminen maailmanmitassa olisi teollisesti kehittyneissä kapitalistimaissa edellyttänyt tässä vaiheessa siirtymistä keynesiläisestä porvarillisesta sääntelystä monopolien vallan rajoittamiseen. Tähän ei työväenluokan luokkataistelun voima enää yltänyt. Kylmän sodan ilmapiirissä sosialismin eteneminen teollistuneissa kapitalistimaissa olisi merkinnyt sotilaallisen ilmapiirin kiristymistä.

Sosialidemokratiaa ja asevarustelua suosivalla perääntymispolitiikallaan porvaristo kykeni luomaan tilanteen, jossa teollisuusmaiden työväestö ei siirtynyt joukkomitassa sosialismin kannalle. Syntyneessä pysähtyneisyyden ajan ilmapiirissä sosialismi oli pakotettu perääntymään.

Kahden yhteiskuntajärjestelmän rauhanomaiseen rinnakkain oloon perustuvan luokkataistelutaktiikan saavutuksia olivat maailmanmitassa kommunistisen- ja työväenliikkeen maailmanjärjestelmän voimistuminen, siirtomaiden vapautuminen emämaistaan ja ei-kapitalistisen kehitystien valinneiden ns. kolmansien maiden ryhmän muodostuminen. Tämän taktiikan loppumista ennakoivat mm. Egyptin irtaantuminen em. blogista (1973) sekä Etiopian ja Somalian sodan alkaminen (1978). Pysähtymistä enteili mm. Eurokommunismien kehittyminen ranskan, Italian ja Espanjan puolueissa. Siinä nämä puolueet hakivat taktiikkaa, joka olisi vedonnut työväenluokan uusiin kerroksiin, siinä kuitenkin onnistumatta. Juuri tässä saumassa marxilaisten olisi tullut kyetä kehittämään marxilaisista lähtökohdista uutta poliittista luokkataistelulinjaa. Lopullisesti pysähtymistä enteilivät Thatcherin ja Reaganin voitot ja asettuminen kapitalismin uusliberalistisen ryhtiliikkeen johtoon.

Miten määrittelimme aikakautemme luonteen tänään?

Kapitalismi on koko 90-luvun aikana nopeasti muuttunut ja työtätekevien riisto kärjistynyt, nyt kun vastavoimia kapitalistien operaatioille ei ole. Kapitalistien keskinäinen kilpailu markkinoista, raaka-aineista ja halvasta työvoimasta on saanut mittasuhteet, missä voidaan puhua jo maailman uudelleenjaosta. Kilpailun kiristyminen näkyy teknologian ja automaation kehittämisenä eli ns. kiinteän pääoman lisäämisenä. Tästä seuraa, että kaikkien yrittäjien on seurattava mukana automaation kehityksessä. Näin tapahtuu pääomien nopeaa kasautumista, minkä seurauksena kapitalistien voitto sijoitettuun kokonaispääomaan pyrkii laskemaan. Tätä mm. Marx tarkoitti puhuessaan voiton suhdeluvun laskutendenssin laista. Kansan aleneva kulutuskyky ei riitä ostamaan kapitalistien kiihtyvässä tahdissa markkinoille tuottamia tuotteita ja palveluja. Tästä seuraa, että vastaisuudessa jatkuvat suhteellisesta liikatuotannosta johtuvat talouspulat.

Nykykapitalismin tuotantovoimat ovat kasvaneet tasolle, missä kiinteän pääoman osuus kokonaispääomasta on kasvanut niin suureksi, että suurillakaan investoinneilla tuotantoon on vaikea luoda uusia työpaikkoja. Tätä vastaan kapitalistit taistelevat lisäämällä työtahtia ja alentamalla työvoimakustannuksia sekä rationalisoimalla kilpailijoita ulos markkinoilta. Suuri osa pääomasta ei edes hae voittoja investoimalla tuotantoon, vaan hakeutuu keinottelupääomaksi. Näitä tavoitteita toteuttaa nykyinen talouspolitiikka. Pääomapiirien voitot ovatkin viime vuosina koostuneet huomattavilta osin juuri näillä keinoilla hankitusta tuloksesta. Palkansaajan elintason alentaminen on muodostunut kapitalistien voitonmuodostuksen osatekijäksi.

Aikakautemme on vapaan monopolikapitalismin restauraation, sekä kapitalismin ristiriitojen nopean kärjistymisen aikaa. Kun aiemmin kahden järjestelmän välinen rinnakkainolo ehkäisi imperialististen ristiriitojen kärjistymistä, on aikakautemme nyt kapitalististen liittoutumien- ja blokkien välisten ristiriitojen kärjistymisen aikaa. Se on ylikansallisten monopoliryhmien pyrkimystä maailman uudelleenjakamiseksi. Se on työtätekeviin kohdistuvan voimistuvan riiston ja syvenevien talouspulien aikaa. **Mutta se on myös työväenliikkeen uudelleen järjestäytymisen aikaa ja samalla voimistuvan luokkatietoisuuden aikaa, jossa vallankumouksellinen työväenliike aloittaa toimintansa reaaliosialismin ja koko aikaisemman työväenliikkeen kokemuksen pohjalta.** Kapitalisteilla ei ole mahdollisuuksia vakauttaa tilannetta pysyvästi omaksi edukseen. Siitä on osoituksena yhteiskunnan kärjistyvät ristiriidat, jotka odottavat ratkaisemista. Siinä mielessä aikakautemme on edelleenkin ihmiskunnan kapitalismista so-

sialismiin siirtymisen aikakautta, jossa kapitalistiluokan ja työväenluokan välinen uusi rintamalinja ei kulje blokkien välisenä jakona vaan kunkin maan, kansan ja valtioyhtymän työväestön ja kapitalistien sisäisenä luokkataisteluna.

F) Oliko sosialismin kriisikehitys väistämätön ja olisiko toisenlainen kehitys ollut mahdollinen

Pelkistetysti voidaan todeta, että varsinkin Neuvostoliitossa sosialismin oloissa vaikutti [kehitystä ohjasi] yhteiskuntasuhteissa [alkuvoimaisesti, ihmisten tajunnasta riippumatta] marxilaisen tieteen hyvin tuntema tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden vastaavuuden laki. Sielläkin tuotantovoimat kasvoivat itsenäisesti, mutta tuotantosuhteet ja yhteiskunnan päällysrakenne - tavallinen jokapäiväinen - elämä eivät kulkeneet mukana kasvaneiden sosialististen tuotantovoimien kanssa. Sosialistiset tuotantovoimat kehittyivät, mutta ihmisten elämä - yhteiskunnan sosialistinen päällysrakenne ei muuttunut vastaavalla tavalla. Yhteiskunnallisten parametrien lähes ainoaksi koettiin tavarantoiminnan, kulutuksen ja palveluiden määrä. Tätä pyrittiin toteuttamaan kaikin keinoin jopa "ottamalla velkaa luonnolta ja ympäristöltä", mikä vain lisäsi yhteiskunnallista kriisiä. Sosialististen tuotantovoimien kasvu olisi edellyttänyt sosialistiseen suuntaan käännettyjä muutoksia yhteiskunnan päällysrakenteessa. Tuotannon määrällisen kasvun sijaan olisi jo tullut investoida puhtaaseen ja pehmeään, paneutua tuotteiden kestävyteen, laatuun, kierrettävyyteen ja suljettuihin tuotantoprosesseihin. Olisi tullut olla esimerkki kaikessa tässä ja koordinoita hyvinvoinnin kasvu kaikkeen tähän. Vaikka se olisikin merkinnyt mahdollisesti suoran aineellisen hyvinvoinnin hitaampaa kasvua, se olisi tuonut elämää ja turvallisuutta vakaammalle pohjalle. Väestöä olisi tullut valmentaa uuteen elämänmuotoon siirtämällä dialektisen ja historiallisen materialismin opetus jo keskitasolla oppivelvollisuuden piiriin. Eli olisi tullut kääntää kehitys kommunistiselle kehitysuralle. Uudesta kestävästä elämäntyylistä, jolla varmistetaan yhteiskunnan tulevaisuus pitkälle tulevaisuuteen olisi tullut tehdä sosialistinen kilpailuvaltti kapitalismille. Tieteellisen valmennuksen kautta väestö, SEV- liittolaiset yms. olisivat kyllä hyväksyneet tällaisen linjamuutoksen.

On vastattava kysymykseen oliko reaaliosialismin tapahtunut kriisikehitys väistämätön. Vaikka kaiken tapahtuneen taustalla vaikuttivatkin monet yhteiskuntakehityksen lainalaisuudet on tehtävä johtopäätös, että kaikki tämä ei ollut väistämätöntä. Ei Neuvostoliittoa eikä SEV- yhteisöä ollut pakko lopettaa. Neuvostoliitto liittolaisineen olisi voinut valita toisen tien, johon heillä oli olemassa kaikki sotilaallinen ja materiaallinen voima. Vielä 70-80 luvulla oli olemassa myös se potentiaalinen subjektiivinen tekijä, joka olisi tämän kaiken voinut estää. Muutos kääntymisestä kommunistiselle kehitysuralle olisi kuitenkin merkinnyt siinä tilanteessa vallankumouksellista käännettä, johon Neuvostoliiton puolueessa ei enää ollut subjektiivisia mahdollisuuksia. Oli nähtävissä, että Neuvostoliiton puolueessa oli selkeästi fundamentalistinen suunta (Venäjän kommunistinen työväenpuolue), joka kannatti perinteisiä vallankumouksellisia arvoja, mutta ei kyennyt ottamaan millään tavalla haltuunsa sosialismin kehittämistä ja sen subjektiivisen tekijän vahvistamista korkeammalle tasolle. Ja samanaikaisesti puolueen toinen suunta tyytyi katselemaan tapahtumia kykenemättä tekemään yhtään mitään ja on tänään asettunut samaan asemaan kuin esimerkiksi Vasemmistoliitto Suomessa. Selkeästikään kaikkien näiden tapahtumien myllerryksessä ei näkynyt merkkiäkään sellaisesta linjasta, joka olisi kyennyt ottamaan tilanteen marxilais-leniniläisesti haltuunsa. Tämä sama tilanne ilmeni varsin selkeästi muuallakin, myös meillä Suomessa.

Lopullisena johtopäätöksenä voidaan todeta, että oli olemassa mahdollisuus oikeasuuntaiseen kehitykseen, niin tänään on välttämätöntä ottaa marxilainen tiede uudelleen työkansan haltuun ja kehittää sitä eteenpäin, rakentaa uudelleen työkansan luokkataistelutaktiikka korkeammalla tasolla ja ottaa vallankumouksen organisoiminen jälleen työkansan haltuun, mutta sekin korkeammalla tasolla. Sen tulisi olla - ei enää sosialistinen vallankumous - vaan kommunistinen vallankumous.

Kommunistisen-, työväen- ja demokraattisen liikkeen uudesta taktiikasta

Millaiseksi olisi muodostuttava kommunistisen liikkeen uuden taktiikan nyt, kun rauhanomaiseen rinnakkainoloon perustuva luokkataistelutaktiikka, jolla pyrittiin irrottamaan maa toisensa jälkeen kapitalismin leiristä, ei toiminut loppuun saakka. Puolueohjelmamme vastaa tähän: Keynesiläisestä sääntelypolitiikasta olisi pitänyt voida edetä monopolien vallan kaventamiseen ja kaatamiseen. Kun

siihen ei silloin kyetty, niin sen seurauksena tänään lähes kaikkialla maailmassa toteutetaan monopolien etuja ajavaa talouspolitiikkaa, monetarismia. Se ei kuitenkaan ole kyennyt eikä kykene antamaan vastausta ihmiskunnan ongelmiin. **On vain kaksi mahdollisuutta joko kaataa monopolien valta tai hylätä ajatus yhteiskunnallisesta edistyksestä. Jos reaalisen sosialismin aikana ei kyetty murtaamaan monopolien valtaa, niin se pitää tehdä nyt, koska joskus se on tehtävä.**

Ainoa mahdollisuus on, että 1) työväenluokka kaikkialla maailmassa järjestäytyy uudelleen ja suuntaa koordinoitusti työnsä yhteiseen monopolienvastaiseen toimintaan. 2) Työkansa ottaa uudelleen haltuunsa marxilaisen ideologian, dialektisen ja historiallisen materialismin filosofian sekä taloustieteen ja valmistautuu sen pohjalta tulevaan aikaan. 3) Kehitetään uudelleen kansainväliselle työväenliikkeelle uusliberalismin vastainen luokkataistelutaktiikka ja luodaan kestävä monopolit syrjäyttävä kommunistinen vaihtoehto uusliberalismille.

On luotava voima, joka kykenee toteuttamaan monopolienvastaista yhteiskuntapolitiikkaa ja joka etenee laajan kansanliikkeen turvin. Miten tällainen monopolienvastainen joukkoliike olisi nyt mahdollista, kun se ei ollut mahdollista silloin, kun oli olemassa reaalinen sosialismi ja voimakkaampi työväenliike. Se on mahdollista siksi, että reaalisen sosialismin lakaisi tieltään voimakas kapitalismin globaali uusliberalistinen suuntaus. Se on kapitalismia, joka saavuttaa myös kypsyytensä ja jonka sisällä kehittyä vallankumouksellinen tilanne. Tänäpä toteutuvat pääoman lait, joiden puitteissa yhteiskunta voi kehittyä vain, kun turvataan pääoman kasaantuminen. Nykyisen talouspolitiikan puitteissa ei ole mahdollisuutta toteuttaa muunlaista politiikkaa. Selvä on, että jatkuva kapitalistinen kasvu on mahdoton. Jokainen **muutos voi tapahtua vain käymällä käsiksi kapitalistien etuihin**. Jos tähän ei kyetä, niin kapitalistinen maailman jakaminen ja blokkiutumisen talousliittoihin etenee asteelle, jolloin ei ole enää jaettavaa. Silloin on vaarana, että kapitalistit ratkovat jälleen ongelmiaan aseellisesti.

Historian kulku käännetään maailman kommunistisen-, demokraattisen- ja työväenliikkeen yhteistyöllä.

Maailman kommunistinen liike eli kauden, jossa pitkään turvaututtiin NKP:n teoreettiseen kykyyn ja arvovaltaan. Oli jopa niin, että muunlaisten marxismi-leninismien perustalla tehtyjen arvioiden esittäminen kiellettiin. Tämä johti viimeistään silloin, kun taloudellinen paine ajoi Neuvostoliittoa vaikeuksiin, kommunistisen liikkeen umpikujaan. Tässä nykyisessä vaiheessa tärkeintä on maailman kommunistisen liikkeen yhteinen teoreettinen keskustelu. On otettava kiinni se ideologinen jälkeenjääneisyys, johon olemme ajautuneet. On käytettävä hyväksi sitä rikkautta ja kokemusta, joka sisältyy maailman kaikkien kommunistien kokemukseen ja teoreettiseen arviointikykyyn. Takaiskuista huolimatta sosialismi maailmasta ei ole romahtanut. Edelleen on olemassa sosialistisia maita. Kommunistien on laajalla yhteistyöllä otettava takaisin itselleen se asema, mikä heille maailmassa kuuluu. Se merkitsee kommunististen puolueiden keskinäisten yhteyksien kehittämistä ja laajojen kansainvälisten konferenssien kehittämistä.

Kysymyksiä:

- 1. Mitä tässä yhteydessä voi tarkoittaa se, että myös sosialismin oloissa saattoi vaikuttaa alkuvoimaisesti tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden vastaavuuden laki.**
- 2. Mitä olisi sanottava siitä näkemyksestä, että keskeinen tekijä sosialismin hajoamisessa olisi ollut Stalinin vaikutus työväenliikkeeseen.**
- 3. Miksi aiempi Rauhanomaisen rinnakkain olon ja maa kerrallaan sosialismiin taktiikka ei enää toiminut?**
- 4. Miksi voidaan esittää, että dialektisen ja historiallisen materialismin filosofian kehittämisellä on ratkaiseva merkitys työväenluokan tulevaisuudelle. Miksi maailmankaikkeuden laajenemisen teorian ja ns. alkuräjähdysteorian kieltäminen muodostaa yhden tekijän sosialismin hajoamisprosessissa.**
- 5. Mikä voisi olla syynä siihen, että marxilaisen tieteellisen teorian kehitys pysähtyi Neuvostoliitossa**